

SLOVENČINA MEDZI JAZYKMI SVETA A JAZYKY V MOJOM SVETE

Skús odpovedať na nasledujúce otázky.

1. Vieš, koľkými jazykmi hovoria ľudia na svete?

2. Vieš, ktorými jazykmi sa hovorí na Slovensku?

3. Vieš, akými jazykmi sa hovorí v susedných štátoch Slovenska?

Pri ktorej otázke poznáš odpoveď a pri ktorej máš pochybnosti? Podme sa teraz na odpovede na tieto otázky pozrieť spolu.

KOLKÝMI JAZYKMI HOVORIA ĽUDIA NA SVETE?

Ako uvádza slovenský jazykovedec Jozef Mistrik v zaujímavej knihe *Jazyk a reč*, jazyky sveta doteraz ešte nikto presne nespočítal. Niektoré jazyky v priebehu vývoja ľudstva vymreli, čiže sa prestali používať, a niektoré jazyky ešte stále nie sú preskúmané, napríklad jazyky domorodých kmeňov. Presný počet jazykov na svete nie je teda možné povedať, ale odhaduje sa, že v súčasnosti sa hovorí asi 6 800 jazykmi. V Európe sa ľudia dorozumievajú približne 260 jazykmi.

Vieš, ktorými jazykmi hovoria ľudia na svete najviac?

Skús zmeniť abecedné poradie jazykov na poradie podľa počtu hovoriacich. Napíš v poradí čísla jazykov od najviac používaných:

1. anglický jazyk
2. arabský jazyk
3. čínsky jazyk
4. francúzsky jazyk
5. japonský jazyk
6. nemecký jazyk
7. ruský jazyk
8. španielsky jazyk

Ktoré sú teda tri najpoužívanejšie jazyky na svete?

Na ktorom mieste je nemecký jazyk?

Ktorému jazyku patrí piate miesto?

Správna odpoveď

41827564

DOROZUMIEVAME SA

Komunikácia
Komunikacja

Communication
Comunicazione

Die Kommunikation
Komunikace

Skús zistiť, v ktorých jazykoch sú vety na obrázku napísané. Čo tie vety znamenajú? Čo majú vety spoločné a čím sa líšia?

Ľudia sa dorozumievajú rečou. Slováci slovenčinou, Rusi ruštinou, Japonci japončinou. Dorozumievanie sa pomocou reči nazývame **rečová komunikácia**. Obrázok vyššie nám naznačuje, za akých podmienok môže komunikácia prebiehať:

1. ak ľudia hovoria rovnakým jazykom,
2. ak ľudia hovoria o jednej veci.

Uveď príklad, kedy zvykneme v reči použiť slovné spojenie *Ja o koze, ty o voze*.

TEXT A JEHO DRUHY

Ludia sa dorozumievajú rečou. Už vieme, že vzájomné dorozumievanie sa nazývame **komunikácia**. Komunikujeme ústne alebo písomne. Pri hovorenej komunikácii jeden hovorí a druhý počúva. Pri písanej komunikácii jeden píše, aby si to neskôr mohol niekto druhý prečítať. Komunikujeme v rôznych komunikačných situáciách. To, čo hovoríme, počúvame, píšeme, čítame, sa nazýva **text**. Podme sa spoločne pozrieť, čo sa môžeme o texte ešte dozvedieť. Nieкто by povedal, že nič, veď slovo text je tak často používané, že už každé malé dieťa vie, čo znamená. Ale je to naozaj tak?

Ak nám hlavou preletí nejaká myšlienka, napríklad nápad na to, ako sa spolu s kamarátmi zahrať, môžeme povedať napríklad toto:

Počujzte, mám nápad, podme sa hrať na schovávačku. U babky na záhrade máme starú stodolu a okolo nej je veľký sad, tam by to bolo zábavné.

Slová, ktoré sme vyslovili, tvoria **jeden celok**. Tým celkom je nápad ísť sa hrať na schovávačku. Myšlienka sa stala textom, pretože v nej všetky slová a vety k sebe navzájom patria, týkajú sa tej istej **témy**. Nebyť textu, nikto sa o našej túžbe zahrať sa na schovávačku nedozvie. Vidíme, že **text tvoríme s nejakým cieľom**. Zvyčajne nehovoríme len tak, do vetra, aby, ako sa hovorí, reč nestála, ale slovami vyjadrujeme, čo máme na mysli, čo by sme chceli, čo práve cítime alebo čo nám prekáža, čo nás trápi. Text tvoríme zámerne. Jazykom prejavíme, čo máme na mysli. Možno aj preto sa dá slovo text nahradiť slovným spojením jazykový prejav; znamená to to isté.

Texty môžu byť krátke, dokonca aj jedno slovo môže byť textom. Nápis nad obchodom **DROGÉRIA** je jednoslovný text, takisto zvolanie prestrašenej mamičky, ktorá varuje svoje malé dieťa pred prichádzajúcim autom výkrikom „Auto!” je jednoslovný text.

Texty však môžu byť aj nesmierne rozsiahle. Napríklad Dobšinského spracovanie ľudovej rozprávky *Nebojsa* obsahuje 3 645 slov, *Pravidlá šachu* 7 644 slov, kniha *Smelý zajko* od Jozefa Cígera Hronského až takmer 9 500 slov.

Pozri aj heslo **Ako a prečo komunikujeme**.

NIE JE MENO AKO MENO

Pravdepodobne už vieš, že slová môžu pomenúvať nielen všeobecné, ale aj jedinečné javy.

Čo už vieš o vlastných menách?

Povedz príklady na vlastné mená zo svojho okolia.

AKÝ BY BOL SVET BEZ VLASTNÝCH MIEN?

Pozorne si prečítaj nasledujúci text, v ktorom sa nenachádzajú nijaké vlastné mená. Na základe naznačených vlastností sa pokús *vlastným menom pomenovať (identifikovať)* mestá, rieky, hrad, región, o ktorých sa hovorí.

Bývam v **treťom najväčšom meste** našej krajiny. Toto mesto sa nachádza 30 km od **druhého najväčšieho mesta**. Cez obidve mestá pretekajú dve veľké východoslovenské rieky. **Cez moje mesto** tečie **rieka**, ktorá sa vlieva do **druhej rieky** s iným názvom. Názov **rieky** tečúcej mojim mestom patrí aj medzi vybrané slová, preto je v jej názve tvrdé y (ypsilon). **V meste, v ktorom bývam**, je veľa kultúrnych a historických pamiatok. Mesto je známe aj tým, že v jednej jeho časti sa až donedávna ťažila (varila) soľ. Podľa tejto činnosti dostala **lokalita pomenovanie**. Východne a severne **od môjho mesta** sa čnejú zrúcaniny **dvoch hradov**. Známejší z nich **sa nazýva** podľa **východoslovenského regiónu, v ktorom sa moje mesto nachádza**. Neďaleko môjho mesta je aj **rovnomený pivovar**.

Takýto text bez presného pomenovania jedinečného objektu je možný, ale je menej zrozumiteľný. Je to preto, lebo sa v ňom o konkrétnych objektoch hovorí len opisným spôsobom. Pomohli Ti nápovede v texte pri identifikovaní jedinečných objektov?

Bývam v meste **Prešov na Slovensku**. Toto mesto sa nachádza 30 km od **Košíc**. Cez obidve mestá pretekajú dve veľké východoslovenské rieky. Cez **Prešov** tečie **rieka Torysa** a cez **Košice Horné**. Názov **rieky Torysa** patrí aj medzi vybrané slová, preto je v ňom tvrdé y (ypsilon). V **Prešove**, v ktorom bývam, je veľa kultúrnych a historických pamiatok. Prešov je známy aj tým, že v jednej jeho časti sa až donedávna ťažila (varila) soľ. Podľa tejto činnosti dostala lokalita pomenovanie **Solivar**. Východne a severne od **Prešova** sa čnejú zrúcaniny dvoch hradov (**Šarišský hrad, Kapušiansky hrad**). Známejší z nich (**Šarišský hrad**) sa nazýva podľa východoslovenského regiónu **Šariš**, v ktorom sa moje mesto **Prešov** nachádza. Neďaleko **Prešova** je aj pivovar **Šariš**.